

Tryk og melodi, førøvelse

Hvordan vil I læse grupperne her op?

1)

Æbler
Pærer
Bananer
Kirsebær

2)

havregryn	12 kr.
havregrød	13 kr.
æblekage	25 kr.
æbletærte	26 kr.

3)

i
e
æ
a

4)

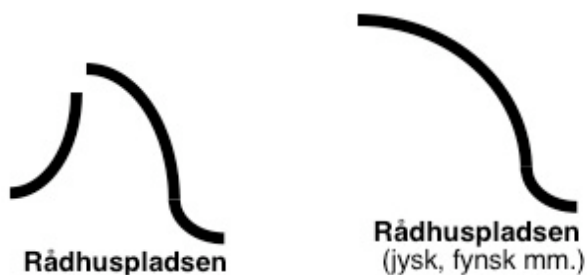
50 82 15 12
51 82 15 12
51 82 15 13
52 12 13 14

5)

surt sort
hvid ved
ur ord
røv rov

Tryk og melodi

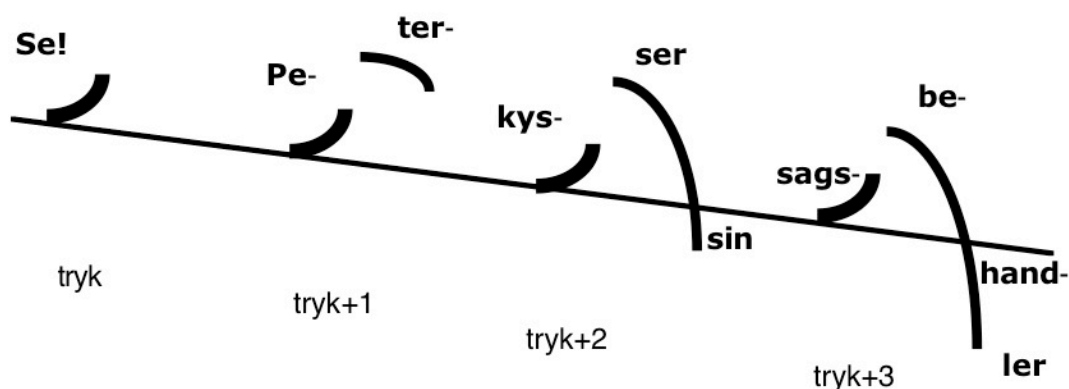
Tryk og melodi følges ad. Melodien er bundet i en bølge - en *trykgruppe*: en trykstærk stavelse og et antal tryksvage stavelser inden næste tryk. Tonen stiger indtil den anden stavelse i trykgruppen og falder derfra. (rigsmål - i jysk starter melodien oppe)

Hvor meget man hører af trykgruppens melodi er bestemt af, hvor mange svage stavelser, der kommer efter trykket.

Op med trykket, ned bagefter

Melodiens top er lige efter første tryk. De næste 3-4 stavelser efter trykket falder tonen. Og trykkene ligger lidt lavere hver gang, hvis man altså ikke skal fremhæve noget.

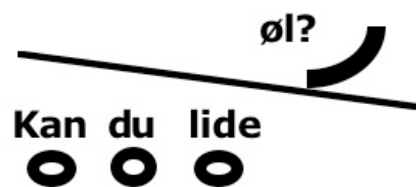
Stavelsesmelodi

Sætningsmelodien er noget stiliseret, dens sandhed består i at den virker. Får man en computer til at skrive melodien ud, kan man se at hver stavelse har sit eget melodiforløb: Med undtagelse af den trykstærke stavelse har alle stavelser mere eller mindre faldende tone, og de falder dybere end den følgende stavelser startpunkt:

Optakt

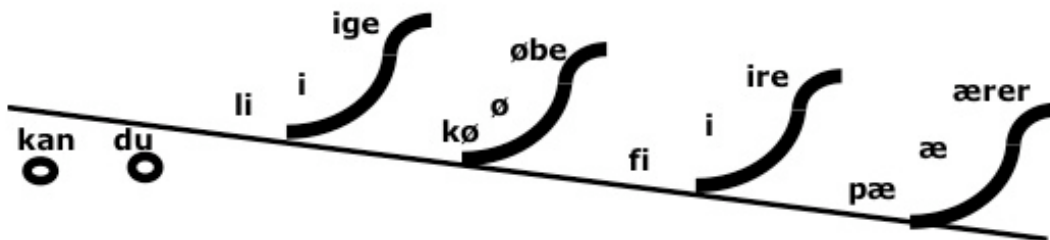
3-4 stavelser efter et tryk flader melodien ud, og det går ligeud med korte stavelser indtil næste tryk. Det samme gælder før første tryk. Den slags optaksstavelser lyder som et maskingevær: hurtige stavelser omkring samme tone (men stadig svagt faldende stavelsermelodi).

før og mellem trykgrupper

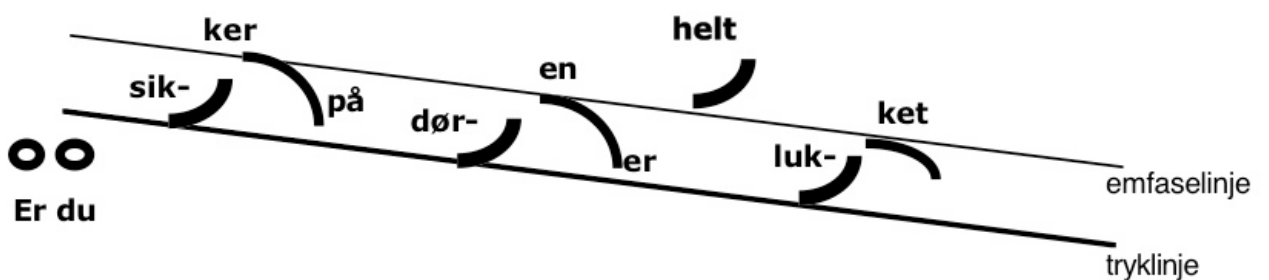
Når to stavelser bliver til én ved tryk

Når den trykstærke stavelse smelter med den efterfølgende til én stiger tonen uden pause - det lyder altså ikke længere som en ambulances ba-bu, der er kun et langt baa.

Emfase - når man understreger noget

Normalt ligger de trykstærke stavelser på samme svagt faldende linje. Men når noget skal understreges flytter den trykstærke stavelse en tak op - og resten af trykgruppen følger efter:

Opgave 1

Hvad er betydningsforskellen mellem:

Hvis du var **min** hund måtte du godt sove i sengen.

Hvis du var min **hund** måtte du godt sove i sengen.

Opgave 2

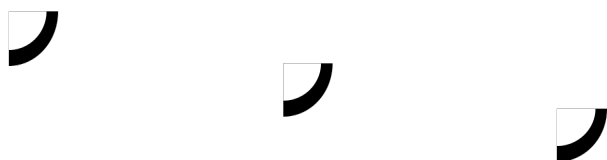
Beskriv tryk og melodi (stavelsesmelodi og sætningsmelodi) i

1. Jeg tager altid bussen, når jeg skal til gymnastik.
2. Ville du da måske være gået i terapi?
3. Smid nu den bold!
4. Man kan tjene mange penge på lange senge til drenge.
5. Anna har et flot penalhus.
6. Peter har set et par sko til en tier.
7. Kan du ikke sige til ham han skal ringe til sin mor?
8. I formiddags har vi haft geografi.

Opgave 3

Lav sætninger til melodierne:

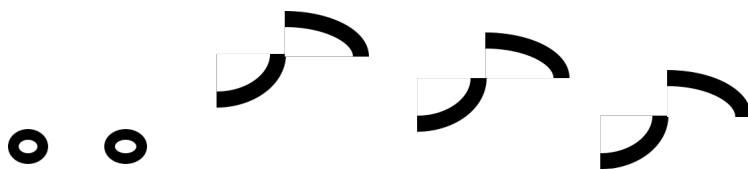
1)

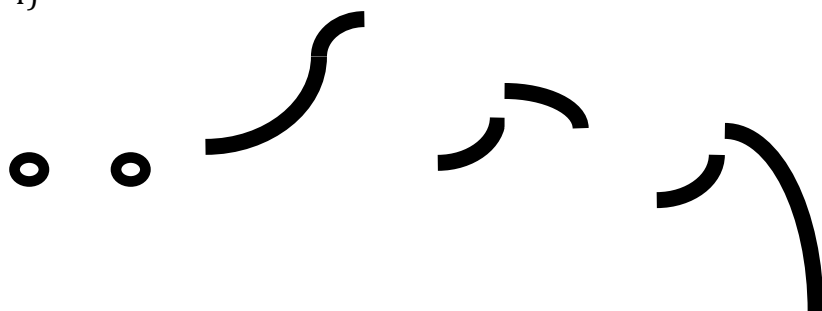
2)

3)

4)

Opgave 4

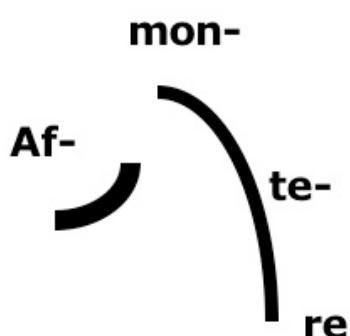
Lav en simpel sætning, tegn melodien på et stykke papir, og lad naboen finde en sætning, der passer på melodien:

Opgave 5

Lyt til de to klip: Arabisk.mpg og finsk.mpg . Hvordan afviger deres stavelses- og sætningsmelodi fra rigsmål?

Sammensatte ord

Sammensatte ord kan beskrives groft ved hjælp af sætningsmelodien fra før. Der er ét tryk, og stavelserne efter opfører sig som de tilsvarende i en sætning.

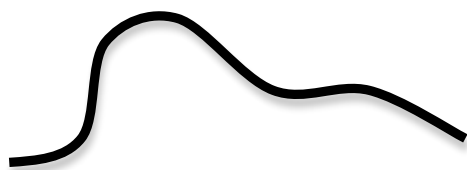
Hovedtryk og bitryk

Men hvis den grove beskrivelse ikke er nok til at få det til at lyde ordentligt, kan det være en løsning at gøre opmærksom på hoved- og bitryk som skellet i det sammensatte ord. Hovedtrykket er som før en stavelse med stigende tone. Bitrykket er en forlængelse og forstærkning af en af de sidste stavelser, men stort set på samme tone. Hvor bitrykket er, er det ikke til at sige: nogle gange er det andenleddets hovedtrykstavelse, men ofte rykker bitrykket længere ud mod slutningen, navnlig ved flertalsbestemthedsendelse:

/
Fagforeningsformænd

/
Fagforeningsformændene

Så melodien ser snarere sådan ud, med en vandret forlængelse ed bitrykket:

Opgave 6, hjemme

Lyt til Farnoosh og beskriv hendes melodi. Er den et problem? Hvilke andre problemer har hun?

1 Farnoosh 2

2

3 Jeg har læst en artikel som handler om at mange barn er ensomme hjemme. Det

4 er fordi det mange barn og barnsopkald der ringer til barnetelefon og hvor de

5 snakker om at de er alene og de er bange og de snakker om deres forskellige

6 problemer OG falles for de barn er at de er alene hjemme og de savner nogen at

7 tale med. Deres forældre er ofte på arbejde og de har ingen ..ikke nogen mulighed

8 mulighed ikke at sende deres barn fra skole til hjem.

9 Barne...barnerådgivningsleder som hedder Bente Bente Boserup fra Barnets

10 vilkår advarer om kommunernes nedskæringer i pasning i pasning af de ældre

11 barn gør mange barn ensomme derhjemme. Fx der findes mange kommuner som

12 har ikke pasning af barn efter tredje klasse. Eller tilbuddene er så dårligt at

13 barnene vil gå til ...vil ikke tage den her tilbuddet ..eller det kan være også noget

14 økonomiske årsager til at forældrene tager deres børn ud af de fritidshjem eller i

15 de klubber. Men hun synes at et barn på ti år skal ikke være alene i flere timer

16 hverdag fordi der kommer nogle situationer, hvor barnet har brug for en

17 voksne til at hjælpe ..hjælpe han eller hun eller få støtte fra en voksne. Og hun

18 fortæller at hvis man spørger de forældre hvorfor de lader deres børn være alene

1 der hjemme, de meste svarer at de har på forhånd spurgt deres børn og deres
2 børn svarede med et stort begejstret ja. Men hun synes at et barn på ti år kan
3 overhovedet ikke beslutte hvad barnet svarer ja til. Barnet kan ikke forstå det.
4 Fordi først kan det være meget hyggeligt for barnet at være alene. der...at være
5 alene derhjemme, og gør alt hvad barnet vil. Men når det bliver mørkt og efterår,
6 sjøvet forbi og det er ikke sjovt mere for barnet. Og mest af barnene føler alene
7 og fortabt.

8 Så derfor hun understreger..hun understreger at hvis det er overhovedet nogen
9 mulighed for forældrene at lade deres børn gå til fritidshjem, de må hellere gøre
10 det, fordi det er bedst for barnet og hun beder forældrene om at de taler sammen
11 i en god tid før det bliver...før barnet bliver alt for gammelt til at gå til fritidshjem
12 eller til forskellige klubber efter skole.

13

14 Hun fortæller også at det er også bedre for forældrene hvis det er nogen
15 kommuner som har ikke nogen mulighed for de ældre barn at.. det er ikke noget
16 barnepasning efter det tredje klasse, så det er bedre at forældrene bliver enige
17 og laver en aftale med kommunerne at barnet skal blive i klubben. Eller hvis det
18 er nogen kommuner som har overhovedet ikke noget barne ...tilbud for pasning
19 af barn så forældrene skal kæmpe for at kommunerne ... kommunerne laver
20 noget ordning til at skabe nogen .. fritidshjem for børnene at børnene ikke være
21 alene derhjemme

22